

MANDEN PÅ KANTEN AF BÆNKEN

En ny gruppe af socialt udsatte mænd er dukket op i gadebilledet i Aalborg. De er for ressourcestærke til kommunens gadeteam, men trods massive problemer med helbredet kender kun et fåtal til kommunens sundhedstilbud.

tekst **GITTE JOHANSEN**

/// illustration **GITTE SKOV**

Bo- og gadeteamet i Aalborg Kommune tager hånd om byens skæve eksistenser. De hjemløse og misbrugerne, som sidder på

bænken og råber lidt for højt. Men i de senere år er gadeteamets sygeplejersker blevet opmærksomme på en overset gruppe af mænd midt i livet, som sidder sammen med byens mest udsatte borgere.

– De er lidt pænere i tøjet, de er nybarberede, og øllen er placeret i inderlommen af jakken. De bor i egen lejlighed og har tidligere i livet haft et job. De sidder på kanten af bænken og

holder sig lidt tilbage, siger Annette Pedersen.

Hun er lektor på sygeplejerskeuddannelsen på Professionshøjskolen UCN i Aalborg, hvor hun har skrevet p.hd.-afhandling om de oversete midaldrende mænd.

– Det er en gruppe udsatte borgere, som vi ikke når med vores nuværende tilbud. Bo- og gadeteamet tager hånd om de allermost udsatte, men har ikke fokus på denne gruppe. De har en lang række sundhedsudfordringer, der ikke bliver taget hånd om. Hvorfor får de ikke hjælp et andet sted? De burde høre til i vores etablerede system, siger Annette Pedersen.

De oversete mændene har i de fleste tilfælde problemer med et risikabelt alkoholforbrug, forhøjet blodtryk, smerter og begyndende diabetes. Men trods de mange problemer med helbredet, har kun et fåtal af mændene kendskab til de kommunale sundhedstilbud.

– En gruppe holdt til ved et par bænke lige bag kommunens sundhedscenter, men ud af de 25 mænd, jeg talte med, var der kun to, som muligvis havde hørt om eksistensen af et kommunalt sundhedscenter. Det var noget chokerende for Aalborg Kommune, og det viser, at vi bliver nødt til at se på, hvordan vi kan få den her gruppe til at bruge de kommunale sundhedstilbud, siger Annette Pedersen.

Blodtryk og boligstøtte

Mens middelklassen ofte selv henvender sig til det kommunale system for at få hjælp, når livet slår en kolbøtte, skyr de midaldrende mænd på bænken kontakt med det offentlige, siger Annette Pedersen.

– De er ofte på overførselsindkomst og har dårlige erfaringer med socialforvaltningen. De er trætte af at redegøre for, hvorfor de ikke kan gå på arbejde, og de er trætte af at blive sendt i aktivering, siger hun. Deres erfaringer med sund-

hedssystemet er sjældent bedre.

– Når man er kontanthjælpsmodtager, kan man bruge det meste af et taletidskort på at vente i telefonkøen hos lægen, og når lægen siger, at man skal komme ned i klinikken, må man bruge sine sidste penge på en busbillet. Når man endelig kommer ind hos lægen med sine knæproblemer, siger lægen, at man skal komme igen om 14 dage, når man er stoppet med drikke en kasse øl om dagen. Den slags oplevelser gør, at mange har tabt tålmodigheden med det etablerede system, siger Annette Pedersen.

Hun fortæller, at både mændene og de kommunale medarbejdere efterspørger tilbud, som er let tilgængelige, og hvor man både kan få målt blodtryk og få hjælp til boligstøtten.

– Mændene opfatter kommunen og sundhedsvæsenet som ét samlet hele, og det er udmattende for dem at navigere rundt i et komplekst og sektoropdelt offentligt system, og derfor ender de ofte med at give op på forhånd, siger hun.

I Aalborg har kommunen samlet både sundheds- og socialfaglige medarbejdere i bo- og gadeteamet, og Annette Pedersen opfordrer kommunerne til at tænke i den form for teamorganisering, når de skal nå andre af samfundets svageste.

– De sundhedsfaglige og de sociale

PÅ KANTEN AF BÆNKEN

- Sygeplejerske og lektor Annette Pedersen har skrevet p.hd.-afhandlingen "På kanten af bænken - et etnografisk studie om sundhed blandt socialt marginaliserede mænd i en stor dansk kommune".
- Studiet består dels af et feltstudie blandt socialt udsatte mænd mellem 45 og 65 år. Dels af interviews med 21 ledere og medarbejdere fra to af kommunens forvaltninger.
- Studiet er støttet af Aalborg Kommune, Professionshøjskolen UCN's forskningsprogram for udsathed og chancelighed og Sygeplejerskeuddannelsen på UCN.

“ Vi tænker, så længe du drikker, får du ikke et arbejde. Men sådan tænker de ikke. De tænker, hvis jeg stopper med at drikke, så har jeg ikke noget sted at være. Så er jeg helt alene.

Annette Pedersen, ph.d. og lektor på sygeplejerskeuddannelsen, Professionshøjskolen UCN

problemer hænger sammen. Man kan ikke løse den ene slags problemer uden at skæve til de andre. Derfor er det tvingende nødvendigt, at medarbejderne har flere kompetencer og kender til hinandens arbejdsområder. De skal vide, hvor deres arbejde slutter, og hvor andre tager over, så der ikke opstår et tomrum, hvor ingen samler borgerne op, siger hun.

Stærkt fællesskab

Samtalerne med mændene viser desuden, at kommunerne skal tænke i fællesskab og netværk, hvis de skal tilbyde gruppen et alternativ til samværet på bænken.

– Gruppen har et stærkt fællesskab og viser hinanden stor loyalitet og følelsesmæssig støtte. Derfor er det afgørende at tilbyde dem andre givende fællesskaber, hvis vi vil have dem væk fra bænken, hvor samværet kredser om joints og alkohol, siger Annette Pedersen.

Samtidig skal de kommunale tilbud vise respekt for målgruppens livsvalg og opfattelse af sundhed, som

ikke altid er helt i tråd med de normer, der er gældende hos de ansatte i sundhedscentret.

– De ved ikke noget værre end at blive sendt hen på et eller andet fancy kontor, hvor de føler sig ved siden af. Kommunerne bliver nødt til at tænke nyt, hvis de skal have fat i de her mænd. Vi må se i øjnene, at de kommunale sundhedstilbud stadig appellerer mest til midaldrende kvinder fra middelklassen, siger Annette Pedersen.

Det gælder for eksempel de traditionelle rygestopkurser, hvor deltagerne sidder rundt om et bord og kigger hinanden dybt i øjnene. Det dur sjældent til mænd.

– I Aalborg Øst har de et rygestopkursus kun for mænd. De mødes udenfor, uanset om det er regn eller frost. Og når naturen kalder, går de ikke ind på toilettet i sundhedshuset. De går om bag et træ. Den model har de haft stor succes med, siger hun.

Først røg jobbet

Gennem sine mange samtaler med de udsatte mænd har Annette Pedersen kortlagt, at der ofte er tale om mænd, som tidligere har haft et helt almindeligt familieliv.

– Mange har arbejdet i industrien i Aalborg. Men pludselig blev deres arbejdsplads nedlagt, og så gik de hjemme med konen og børnene og drak lidt for meget. Til sidst gad konen det ikke mere og smuttede med børnene, siger Annette Pedersen. Efter et langt arbejds- og familieliv sad de modne mænd pludselig alene uden noget at stå op til.

– Hvor skal man så gå hen og få et socialt fællesskab og følelsen af at høre

til? Det blev så bænken, og det er lidt trist. De er vant til at betale husleje og gå på arbejde, men de har mistet fodfæstet og har siddet alene derhjemme, og derfor er fællesskabet på bænken så attraktivt, siger Annette Pedersen. I samtalerne gav mændene udtryk for en fornemmelse af at være til overs. Mange er midt i 50'erne og har stadig et håb om at blive en del af arbejdsmarkedet igen.

– Vi andre tænker, så skal du nok holde op med at drikke. Men hvis vi kommer med den løftede pegefinger, så fratager vi dem det eneste netværk, de har, som er at sidde på bænken med de andre. Det er deres eneste tryghed og relation. Derfor dur den moralske tilgang ikke. Sammenhængen er anderledes, end vi tror. Vi tænker, så længe du drikker, får du ikke et arbejde. Men sådan tænker de ikke. De tænker, hvis jeg stopper med at drikke, så har jeg ikke noget sted at være. Så er jeg helt alene. ■ gij@kl.dk

DE UDSATTE MÆND

- Enlige mænd lever omkring syv år kortere end mænd i parforhold.
- Mænd går 30 procent mindre til læge end kvinder gør.
- De 25 procent dårligst stillede mænd lever 10 år kortere end de 25 procent bedst stillede mænd.
- Cirka 6.000 mænd i Danmark dør årligt, før de fylder 65 år. Det er næsten dobbelt så mange som kvinder.